

Selected Language

Punjabi

Submission Information

Author Name	Rohini
Title	enriching learning through ICT
Paper/Submission ID	1529394
Submitted by	sharmiladevi@pbi.ac.in
Submission Date	2024-03-14 11:17:50
Document type	Chapter In Books

Result Information

Similarity	0%
------------	-----------

A Unique QR Code use to View/Download/Share Pdf File

DrillBit Similarity Report

0	1	A	A-Satisfactory (0-10%) B-Upgrade (11-40%) C-Poor (41-60%) D-Unacceptable (61-100%)
SIMILARITY %	MATCHED SOURCES	GRADE	

LOCATION	MATCHED DOMAIN	%	SOURCE TYPE
1	Thesis Submitted to Shodhganga, shodhganga.inflibnet.ac.in	<1	Publication

ਬੀ.ਐਡ - ਭਾਗ-1 (ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ) ਪੇਪਰ - 1੮1 ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਪਾਠ ਨੰ: 1.1 ਲੇਖਿਕਾ : ਡਾ. ਅਨੁਵਾਦਕ : ਡਾ. ਸ਼ਰਮੀਲਾ 1 ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀ (੮1) ਪਾਠ ਦੀ ਬਣਤਰ 1.1.1 ਉਦੇਸ਼ 1.1.2 ਭੂਮਿਕਾ 1.1.3 1੯1 ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ .1.4 1੯1 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ .1.5 1੯1 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 1 ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਤਾ .2 ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ .1.6 ਦੀ 'ਚ ਕਮੀਆਂ -1.7 ਸਾਰਾਂਸ਼ 18 ਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪ .1.9 ਸਵੈ ਮੁਲਾਂਕਣ 1.10 ਸੁਝਾਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ .1.11 ਸੁਝਾਉ ਸਾਮਗਰੀ 1 1 1 1 1 1 1 5. ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀ ਦੀ ਕਮੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ। 1.1.2 ਭੂਮਿਕਾ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਸੰਚਾਰ ਇਕ ਭਿੰਨ ਸਮੂਹ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਧਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸਿਰਜਣ, ਪਸਾਰ, ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ, ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਤਕਨੀਕੀਆਂ (ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ) ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ ਰਸਮੀ ਵਿਵਸਥਾ (0041 800 1100 11-00415619088) 'ਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਅਤੇ ਪਭਾਵਪੂਰਣਤਾ ਆਈ ਹੈ। ਪਰ 1੮1 ਇਹਨਾਂ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖ ਕੇ ਹੈ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਲੀਫੋਨ, ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਜ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਬੀ.ਐਡ - ਭਾਗ-1 (ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ) 2 ਪੇਪਰ - ਚੋਵਵਾਂ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਂਝ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਅੱਜ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜੀ ਹੈ। ਬਲਕਿ, ਕਈ ਜਦ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਛਪੇ ਨੋਟਸ, ਸੂਵ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਧਨਾਂ, ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਰੇਡੀਓ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ 101 "ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਿੰਡ" ਵਰਗਾ ਥਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 1.1.3 1੮1 ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ: ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਜ ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਇਟਰ: ਮੈਸੇਜਿੰਗ, ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਅਤੇ ਫੈਸਬੁਕ ਵਰਗੀਆਂ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਯੂਨੈਸਕੋ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ, ਸ਼ਿਲਪ-ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਸੂਚ: ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਸਟੋਰ (0੧੦੯), ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਇਨਸਾਨ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੋਂ ਰਹੀ ਐ. ਈ. ਸੀ. ਡੀ. (086)) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ, ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਮਾਈਕ੍ਰੋਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਅਤੇ ਇਨਟੇ-ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ (1010- ੬੮੫੦ 11੯) ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਆਫਿਸ ਸਾਧਨ, ਟੈਲੀਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਹਿਤ ਚ: ਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਿਥ ਅਤੇ ਕੈਮਪਬੈਲ ਅਨੁਸਾਰ ਤਕਨੀਕੀਆਂ, ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ 'ਚ ਨਵੀਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੇਜ਼ੈਕ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 1੮1 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ, ਸਟੋਰ, ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਿਆਨ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਸੰਚਾਰ, ਨਿਰਣੈ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੌਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੇ ਕੋਮਪੋਨੈਨਟ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ: 1. ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। 2. ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸਿਰਜਣ 'ਚ ਰਨ, ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਜੁ ਹਨ। 3. ਇਸ 'ਚ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 4. ਇਸ 'ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਸਾਮਗਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀ 'ਚ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੀ.ਐਡ - ਭਾਗ-1 (ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ) 3 ਪੇਪਰ - ਚੋਵਵਾਂ 5. ਇਹ ਸੰਚਾਰ, ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਅੱਖਰੀ ਪੱਧਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 6. ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸੋਚ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਕੋਸ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਫੋਕਸ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। 7. ਸਿੱਖਣ, ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਸਾਮਗਰੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ। 8. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ, ਸਿੱਖਣ, ਮੋਟੀਵੇਸ਼ਨ, ਭਾਵੁਕ ਬੁੱਧੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਪਰੰਪਰਾ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ। 9. ਇਹ ਆਹਮਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਜਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਤੱਕ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। 1.1.4 1੯1 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ : ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: 1. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੇਂਦਰਿਤ : ਅੱਜ 1੮1 ਸਮਰੱਥ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਗਾਈਡ ਦਾ ਸਥਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਵਧਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ! ਹੋਏ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ 'ਚ ਮਾਹਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ

ਪਹਿਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕ, ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2. ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ : 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਪੈਨ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-; ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਕੌਸ਼ਲ ਹੈ। ਹਿਸਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਹੋਰ ਬਹਿਤਰ ਅਤੇ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। 3. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਿੱਖਣ : ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਦੇ ਨਾਲ ਸਮੂਹ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਨੂੰ, ਸੁਣ, ਲਿਖ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਿਆਦਾ ਵਧੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। 4. ਅਨੁਕੂਲਣ ਸਿੱਖਣ : 101 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਫੰਗ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਕੂਲਣ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਫ਼ਟਵੇਅਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਸ ਅਧਿਆਪਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 5. ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਨ : 1੮1 ਨੇ ਅਧਿਕ ਸੰਖਿਆ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਮਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਈਟਬੋਰਡ (910(609000) ਅਤੇ 1) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। 8੧00) (98048-9091-0%8-090੬9॥36) ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਨੈੱਪਟੌਪ ਅਤੇ ਟੈਬਲਟ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਨੈ ਕੇ ਜਾ ਸਕਣਗੇ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖ ਸਕਣਗੇ। ਬੀ.ਐਡ - ਭਾਗ-1 (ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ) 4 ਪੇਪਰ - ਚੇਵਵਾਂ ਹੋਰ 9 <<<<੮੮< 6. ਆਪਸੀ ਇੱਜ਼ਤ : 1੮1 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਉਹ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੁਲਦੇ ਹੋਏ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਹ ਨਾਲ ਬੋਲਣਾ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 7. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ : 1੮1 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਰੁਝਾਣ ਵਧੀਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਹਨ। ਸਵੈ-ਸਿੱਖਣ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਸੇ ਨਾਲ ਉਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਨਿਸ਼ਚੈ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸਵੈ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 8. ਸਹਿਯੋਗ ਸਿੱਖਣ : 1੮1 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕਾਤ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੂਹਿਕ ਸਿੱਖਣ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਸਾਮੂਹਿਕ ਲਿਖਣਾ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ, ਸ਼ਨ ਆਦਿ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਿੱਖਣ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਰਿਸ਼: ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ: ਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣਾ। ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਸਮਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਸ਼ਲਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੋਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨੈਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰੰਪਰਿਕ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਣਾ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਲੋੜਮੰਦ ਹੈ। ਸਮਝ ਸ਼ਕਤੀ, ਨਿਸ਼ਚੈ ਲੈਣ 'ਚ ਗਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ, ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 1੯1 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 1੮1 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅੱਜ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ <<<<੦੧; ਡੇ ਸੋਚਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ, ਗੱਲ-ਬਾਤ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ 1੮1 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ: (੧) ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 8) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ। ਬੀ.ਐਡ - ਭਾਗ-1 (ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ) 5 ਪੇਪਰ - ਚੇਵਵਾਂ 1.1.5.1 ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ . ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ : ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਵੈ-ਉਨਤੀ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰਾਂ, ਸਾਫ਼ਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਲਾਉਣ 'ਚ ਮਾਹਿਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। 2. ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ : ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ 1੮1 ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸ਼ੌਂਤਾ (੧੦੦੦5) ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਰਸਾਲੇ, ਜਰਨਲ, ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਸਾਮਗਰੀ, ਟੈਲੀਸੰਚਾਰ, ਮੀਡੀਆ। ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਸਿੱਖਣ ਸਾਮਗਰੀ, ਟੀਚਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। 3. ਕਾਂਊਸਲਰ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ : ਸਕੂਲੀ ਕਾਂਊਸਲਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਕਾਂਊਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਬਊ ਦੀ ੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਉਹ ਸੂਚਨਾ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਤੱਕ ਆਰਾਮ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। 1੮1 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੁੱਕਲ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ, ਕਿੱਤੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। 4. ਵਿੱਦਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ : ਇਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਡਾਟਾ ਦੀ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 5. ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ : ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੀ 1੮1 ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ 1੮1 ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। 1.1.5.2 ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਆਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਾਰਨ ਮਹੱਤਤਾ: 1੮1 ਦੀ ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਵਿੱਦਿਆ 'ਚ ਵਧੇਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ : 1. ਇਸ ਨਾਲ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਿਆਨ-ਭਰਪੂਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਈ

ਹੈ। 2. 1੮1 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਮਿਸਾਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। 2.1 1੮1 ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਿੱਖਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2.2 1੮1 ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬਣਦੇ ਹਨ। 1੮1 ਨਾਲ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਿੱਖਣ 'ਚ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। 2.3 1੮1 ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਣ ਤੱਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2.4 ਇਸ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਲਕਿ ਗਾਈਡ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। 3. 1੮1 ਨੂੰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪ੍ਰਗਰਾਮ (16800 800:4000 ॥1੦੪॥੩॥॥੯) (ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ) 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਲਈ ਬਲਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੀ.ਐਡ - ਭਾਗ-1 (ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ) 6 ਪੇਪਰ - ਚੋਵਵਾਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਇਸ ਸਭ ਨਾਲ ਇਕ ਵਧੀਆ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕਮੀ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। 1.1.6 1੮1 ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ, ਤਕਨੀਕੀ ਦੇ ਦੋ ਪੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਜਾਂ ਕਮੀਆਂ। ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ 1੮1 ਦੀ ਮਦ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਮਤਾ ਵਧੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਕਮੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਰਣਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਧਨ, ਸਮਾਨ, ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ। ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: 1. ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਘੱਟ ਸਮਾਨ ਕਰਕੇ। 2. ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਸੰਖਿਆ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਘਾਟ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 3. ਤਕਨੀਕੀ ਪੇਸ਼ਾਵਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਹੈ ਜੋ 1੮1 ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਧਿਆਪਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਸਕਣ। 4. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਈ-ਸਾਮਗਰੀ (81੬੦੫001੯੯੦॥੪॥0 ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਂਚਿਆ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਹੈ। 5. ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਵਖਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਵੀ 1੮1 ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਉਪਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 6. ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੁਖੀ/ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੋਂ 101 ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। 7. ਵਰਕਸ਼ੇਪ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਮੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੀ ਸਾਂਭ 'ਚ ਔਖੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਉਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ? 2. 670 ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। 1.1.7 ਸਾਰਾਂਸ਼ ਇਸ ਪਾਠ 'ਚ 1੮1 ਦੇ ਅਰਥ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1੮1 ਤਕਨੀਕੀ ਸੰਧਾ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ, ਵੰਡਿਆ, ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1੮1 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਫੇਰ ਪੂਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਾਧ; ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। 1੮1 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਕੋਲਰਾ, ਕਿੱਤਾ ਕਰ; , ਫਿਲਾਸਫ਼ਰਾਂ ਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀ ਛੇਹ ਨੂੰ ਗੁਮ ਨੀ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਕ ਸਭਿਅਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। 1.1.8 ਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਾਟਾ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1.1.9 ਸਵੈ ਮੁਲਾਂਕਣ . 60 ਦੇ... ਬੀ.ਐਡ - ਭਾਗ-1 (ਸਮੈਸਟਰ ਦੂਜਾ) 7 ਪੇਪਰ - ਚੋਵਵਾਂ 4. ... ਨੂੰ ਪਿੰਟ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਤਰ: 1. __ 10, ਮੈਮਰੀ ਯੂਨਿਕ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 2. __ ਚਾਰਲਸ ਬੈਬਜ਼ 3. 6050 4. 068 1.1.8 ਸੁਝਾਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. 1੮1 ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਸਮਝਾਉ। 2. 1੮1 ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਕਰੋ। 3. 1੮1 ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੇ ਇਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 4. 1੮1 ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਕੀ ਹਨ? 1.1.9 ਸੁਝਾਓ ਸਮੱਗਰੀ ਸਦ, ੧੯੩ ੪0(2005). 101 11 ॥੪੪੬੩੪੦॥: 105510111465 400 ੯14116112੬5.(101961511410000114 0੪ ੯੪(419098.. ॥੪ਸਸਗ, ਵੈ, & 80੪, 1. (2002).801ਗਵਦ 0੬ ੯॥੩੪੧੪॥੩॥੮੯5 0 8499੯ 161 ਤੂ੪੪੯॥॥ਫ. 18 00. 96018, ਹੈ, 1੧੯੬ & ਪੋ, 00898 (805),/96੯6੪੪੭0%5 6 52680 0 ਨੁਦੇਮਰ॥੪॥ 72<8060/02)& 7206867' 6ਰਖ੪੪॥੦॥ 4॥੬੭॥੫॥੪॥੪੬ ੯9ਅਟ/੪॥ ੬੬. 1੩੩੬੩! .%.&. (2010), ॥੦॥॥੩੪੦॥ ੯੦॥੪॥੪॥੯੩॥੦॥ ੪੩੬ ੪੪੪੪੩॥੦॥ 16630108): 19014404, 140008 1%901424000. 09ਯ0), 5.੯.(2007). ॥੪੮੩੩॥੦॥41 16੮10001089-04੬% 19610): 1੩ 8001: 16001 010, &0॥., (2002)"116 1੬012 01 101 11 1118॥81 100੮੩1101) ਦਿ 10੯ 2151 ੯-੬॥(019: 1671 85 ੩ ੯140026 #੪੬॥(ਦਿਖ ॥੬੪੬੪॥0॥." (10)9ਫੀੜ(ਹ, ਸੈਫ), ੧9 ੯59(੯॥01 ,485ਠਿਰ118. 54600292, !.%.,(2010) 1 ॥ਠਿ034901 6੦॥॥੫॥ 4੮੩901 ੩॥0 _ 80੪੮੪90141 12੮000108)- 180818:]%੯॥(9ਮਿਤ! ੯(੪॥(੪॥੭ ॥੫01162007.: 0੪੪॥੪, ਹ.\$. (2014). 1000088901 ੯0॥੪॥01468901 ੩੩0 1੪੮੪੪0॥81 1੬੮1910108)-141400)144: ਮੰਗ।